

Making Early Shabbos

באר הגולה לב:

הלכות שבת סימן רסא

(ח) (ועין לקמן סימן תטו סעיף ב), אכל מעשרין (ט) את הדמאי, (י) וטומנין את החמין, (י"א) ומעריבין (י"ב) ערובי חצרות (ועין לקמן י"ב) סימן שצג). (י"ג) לומר לאינו יהודי (יד) בין השמשות (י"ד) להדליק נר לצורך שבת, יוכן לומר לו לעשות כל מלאכה שהיא (טו) לצורך מצוה או שהוא טרוד (טז) ונחפז עליה. הגה וכן מי שקבל עליו שבת (י"ז) שעה או שתיים קדם תשעה, יכול (יח) לומר לאינו יהודי להדליק הנר ושאר דברים שצריך (מהרי"י סימן ק"י). (ועין לקמן סימן שמב): **ב.** (י"ט) יש אומרים (י"ט) שצריך

ב ר"י. ג. ה"מכ"ס
הפסד ד' מהלכות שבת
הביאו השו"ת והפיק
יוסף סימן שמב.
ד' ה"מכ"ס ודא"ש וה"ר
והמגיד בפסד ה' בשם
הרמב"ם מהא דיומא
פא.

באר היטב

התר אחר, לתנו לאינו יהודי במתנה, או על ידי הערמה, כגון ששואב מים כדי לשתות בו, ש"י. (ועין ב"יורה דעה סימן קכ סעיף טו): **ג.** שבת. וכן כל דבר שהוא הפסד מרבה אף שאין צורך שבת. ולצורך מצוה נמי מתר לומר לאינו יהודי לעשות בין השמשות,

באר הגולה

על התוספת שבת דנסתפק בעשה בזמן תוספת שבת או בבין השמשות, והוא הביא ראיה להחמיר לענין בין השמשות, ולענין תוספת שבת מצד להקל. והנה צ"ע זמן בין השמשות ידוע שיש דעות בין הפוסקים, ועין לקמן בסעיף ב ובמה שכתבנו שם בשם האחרונים א"ר שיש לנהג למעשה, לזהר להדליק קדם שקיעת החמה, דא"ל לאו הכי, לכמה פוסקים הוא ספקא דאורייתא. אך בדיעבד אם עבר והדליק או שעשה שאר מלאכה אחר השקיעה בזמן דאיכא דעות בין הפוסקים, יש להקל בדיעבד להנות מתנה, ודמאי שכתב המגן אברהם בסימן שכב סעיף קטן יא וענין הטבלת כלים חדשים, דאם עבר והטביל דמתר להשתמש בהם, הואיל ויש מתירין לכתחלה:

(י"א) ומעריבין וכו'. והוא הדיו ויכול להניח אז ערובי תבשילין נאליה ובה בשם המרדכי:

(י"ב) ערובי חצרות. הינו, אפילו לדבר הרשות, כן מוכח מלבוש, והשעם, דכל ערובי חצרות הוא בכלל מצוה, וכמו שכתוב בסימן שס סעיף יג דמצוה לתור אחר ערובי חצרות, ולא גזרו בבין השמשות. והספק משנה כתב, דמכל מקום לא מקרי בשביל זה ערובי חצרות מצוה, אלא שהתירו משעם שהוא טרוד ונחפז עליה (ותוספת שבת). ומוכח מדברי המגן אברהם בסימן רס סעיף קטן ג שמהדר למצא טעמים על מה שצריך לזרז על ערובי חצרות קדם בין השמשות, דפסיקא לה דבבין השמשות יכול לברך גם כן בשמיני הערובי חצרות, ולא הו"י כשאר דברים דקמא לן ספק ברכות להקל, והשעם צריך לומר, דלענין ערובי חצרות קליל, עשו הדבר כאלו הוא יום ודאי. ואם ספק לו על הזמן גופא אם הוא בין השמשות או שהוא כבר לילה, יזהר שלא לברך. ולענין צ"ע הערוב יש לכאורה להביא ראיה גם כן להחמיר, דלא אמרין בה ספקא דרבנן לקלא, ממה שכתב הב"ח, והביאו המגן אברהם בסעיף קטן א. דספק בין השמשות והנה, או שהוא יום או שהוא בין השמשות הוא נדון בבין השמשות, וכתבו האחרונים השעם, דספק חסרון נדעיה אינו נכנס כלל בגדר ספק, ועל כן לא הו"י ספק ספקא, ונדון כאלו היה ודאי בין השמשות, והקא נמי בענינו להפסד, ויש לעין. ועין לקמן במה שכתבנו בכללי שערי הזמנים, א"ר יש לנהג למעשה:

(י"ג) להדליק נר. עין לקמן בסימן רעו במגן אברהם סעיף קטן ו. ונראה לי דבבין השמשות אין להחמיר אם הוא מצטער מזה, דהוא בכלל מה שכתב או שהוא טרוד ונחפז עליה:

(י"ד) שעה או שתיים קדם תשעה. לכאורה בשתי שעות קדם תשעה, הלא הוא קדם פלג המנחה, ואין בקבלתו כלום, וכמו שכתב המגן אברהם בסעיף קטן י, ואפילו בעצמו היה יכול להדליק, ואולי דמהרי"י סובר בסברת הב"ח שנקביא לקמן:

ב. (י"ט) יש אומרים שצריך וכו'. נקטו בלשון יש אומרים, משום דהרמב"ם חולק על זה, כמו שקבאר בבית יוסף, ועין בבאור הגר"א שפוסק בהרמב"ם ונצרך עיון קצת שם בדברי שכתב דמסקנת תוספות הוא גם כן בהרמב"ם, ואינו מבאר כל כך שם בראש השנה דף ט. ובמזער קטן נ"ד ע"א בתוספות דבור הפתחיל מה לתלן מוכח בהדגא וסוכרים דתוספת שבת הוא מדאורייתא, ואולי דהנה לו גרסא אחרת בתוספות ראש השנה, ונס ראיתו שהביא ממה שאמר בשבת דף יח, בית הלל מתירין עם השמש, אינה כי אם לפי שיטתו שפוסק כשיטת הגאונים, דתנן משנכנסה חמה מעיינו הוא בכלל בין השמשות. מה שאין כן להשתלשן צורך אינה ראיה כלל. ובאליה רבה כתב דלענין דינא נקטינן כה"ש אומרים הנה, משום דכל הראשונים סוכרין כן ופוסקין:

שצריך לא קבלו עליהן שבת ועושין בעצמן מלאכה, די לנו במה שעל ידי הקבלה נשבת בעצמנו ממלאכה. ודע, דבענינו אירינן שהצבור שבעירו קבלו עליהן השבת, וחל קדשת שבת בעל כרחך אפילו אם אחד לא ירצה לקבל, ועל כן כתב לומר לאינו יהודי וכו', ומשעם הנ"ל, אכל בנחיד שקבל עליו השבת, מתר אפילו לומר לישראל חברו שיעשה לו מלאכה, וכדלקמן בסימן רסג סעיף יז, עין שם השעם במשנה ברוכה: **ב.** (י"ט) שצריך להוסיף. בין בבניסוחו ובין ביציאתו, וכדאיתא לקמן בסימן רצג סעיף ב, עין שם. ואין על הזמן הזה לא לאו ולא פרה,

שער הציון

י. רש"י ותוספות, ועי' עוד טעם במגן אברהם: יא. רש"י: יב. מגן אברהם: יג. עי' בבאור הלכה (אות ו): יד. מגן אברהם: טו. אחרונים: טז. מגן אברהם:

Making Early Shabbos

הַלְבוֹת שַׁבַּת סִימָן רַסֵּא

בְּאֵר הַגּוֹלָה לְד.

ז שם לה. ח מרדכי.
ט בית יוסף.

הַלְלִילָה. הַגָּה וְאֵם רוֹצֶה ^(טו*) לְהַקְדִּים וּלְקַבֵּל עָלָיו הַשַּׁבָּת ^(טו*) מִפְּלַג הַמִּנְחָה וְאֵילָךְ, (כֹּה) הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ (טו) וְאִגוּר בִּשְׁם תּוֹסֶפֶת פֶּרֶק תַּפְּלַת הַשְּׁחָרָה. (וְעַיֵן לְקַמָּן סִימָן רַסו): ג. ^(טו*) מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בַשְּׁעוֹר זֶה, יִדְלִיק בְּעוֹד שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ (כֹּו) בְּרֹאשׁ הָאֵילָנוֹת. וְאֵם הוּא (כֹּו) יוֹם הַמַּעֲנָן, יִדְלִיק בְּשֶׁהִתְרַגְּלוּ לִין יוֹשְׁבִים עַל הַקּוֹרָה מִבְּעוֹד יוֹם. וְאֵם הוּא בַּשָּׁדָה שֶׁאֵין שָׁם תְּרַגְּלוּלִים, יִדְלִיק בְּשֶׁהַעוֹרְבִים יוֹשְׁבִים מִבְּעוֹד יוֹם: ד. "אַחֵר (כֹּה) עֲנִית בְּרַכּוֹ, אָף עַל פִּי (כֹּו) שֶׁעֲדִין יוֹם הוּא, ^(טו*) אֵין ^(טו*) מַעֲרִכִין וְאֵין טוֹמְנִין, מִשּׁוֹם דֶּהָא קִבְּלָה לְשַׁבַּת עָלֶיהָ. וְיִלְדִידֵן הָיוּ אֲמִירָת מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת (יֵא) כַּעֲנִית בְּרַכּוֹ לְדִידֵהוּ:

בְּאֵר הַיִּטֵּב

שְׁלוּשִׁים יוֹם חֶלֶק שְׁנִים עֶשֶׂר מִשְׁנָה, דְּרָכֵי מִשְׁנָה בִּשְׁם מִתְרָם, וְכֵן קֵתֵב הַבִּי"ח, עַיֵן עֲלֵת תַּמִּיר וּמִגֵּן אֲבָרָה: ז. מַעֲרִכִין. אֶפְלו לְדַבֵּר מַצָּה, וְהוּא הָיָה דְאִסוּר לִקְנֹס לְמִרְחֵץ אֶפְלו לְהוֹצִיעַ, בְּרֻכּוֹת דָּף כֹּו. עַיֵן קִנְסֵת הַגְּדוּלָה וּבִתְשׁוּבַת חֶסֶד צִבִּי סִימָן יא: ח. הַשַּׁבָּת. וּבִמְדִינוֹת אֵלוֹ אֵין נוֹהֲגִין לומר מִזְמוֹר, וְלִכֵּן עֲנִית בְּרַכּוֹ הָיוּ קִבְּלַת שַׁבַּת, דְּרָכֵי מִשְׁנָה, וְכֵן כְּתוּב בְּסִימָן רַסג סִיפִי י. וְעַתָּה נוֹהֲגִין לומר מִזְמוֹר, וְאֶפְלו הָכִי אֵין מְקַבְּלִין שַׁבַּת וְעוֹשִׂין קַל מְלָאכָה עַד בְּרַכּוֹ, דְּמַעֲקָרָא הָכִי קִבְּלוּ עָלֶיהָ, בִּי"ח, קִמָּן אֲבָרָה:

אַחֵר עֲנִית בְּרַכּוֹ, מִקַּל מְקוֹם הַמַּחְבֵּר נִמְשָׁךְ אַחֵר לְשׁוֹן הַטּוֹר שָׁם, מִה שֶׁאֵין כֵּן כָּאֵן מִיָּד אַחֵר עֲנִית בְּרַכּוֹ שֶׁמֶן הַסֵּמֶס מְקַבֵּל קִדְשַׁת שַׁבַּת מִקָּשׁ, מִשּׁוֹם הָכִי הַשִּׁמְט דַּעַת הַמַּקַּל, עַיֵן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(כֹּה) הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ. וְנִאָסֵר בַּעֲשִׂית מְלָאכָה, אֲבָל אִם קִבְּלָה עָלָיו הַשַּׁבָּת קִדְּם פִּלַּג הַמִּנְחָה, אֵין בְּקִבְּלָתוֹ כְּלוּם. וּפְלַג הַמִּנְחָה נִקְרָא שְׁעָה וְרִבְעֵי קִדְּם הָעֶרֶב, וְעַיֵן לְעֵיל בְּסִימָן רַלג דֶּהָא שְׁעוֹת זְמַנִּיּוֹת, דֶּהֲיִנּוּ, בֵּין שְׁהִיּוֹם אֶרֶץ אוֹ קֶצֶר מִתְחַלֵּק לְשְׁנִים עֶשֶׂר חֲלָקִים, וְחֶלֶק וְרִבְעֵי קִדְּם הָעֶרֶב הוּא פִּלַּג הַמִּנְחָה. גַּם כִּתְּבֵנוּ שָׁם דִּישׁ דַּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים אִם שְׁעָה וְרִבְעֵי הַזֶּה הוּא קִדְּם הַשְּׁקִיעָה אוֹ קִדְּם צֵאת הַכּוֹכְבִים, עַל כֵּן לְעִנְיָנוּ, בְּדִיעַבְד אִם קִבְּלָה עַל עֲצָמוֹ לְשֵׁם תּוֹסֶפֶת שַׁבַּת עַד שְׁעָה וְרִבְעֵי שְׁקִדְּם הַשְּׁקִיעָה, יֵשׁ לְהַחֲמִיר שְׁלֵא לְעֲשׂוֹת מְלָאכָה: ג. (כֹּו) בְּרֹאשׁ הָאֵילָנוֹת. אוֹ בְּרֹאשֵׁי הַגְּבוּלֹת הַגְּבוּלִים: (כֹּו) יוֹם הַמַּעֲנָן וְכו'. וְהוּא הָיָה כְּשִׁישׁ לוֹ מוֹדָה שְׁעוֹת שְׁהוֹלֵךְ כְּטוּב, וְיִודַע עַל יְדֵי זֶה אֵימָתִי הוּא זְמַן הַשְּׁקִיעָה, יָכוֹל לְסַמֵּךְ עָלָיו לְכַרְפֵּי יוֹסֵף בְּסִימָן שְׁלֵא: ד. (כֹּה) עֲנִית בְּרַכּוֹ. מִשּׁוֹם דֶּהָא תַּחֲחִילַת תַּפְּלַת עֶרְבִית שֶׁל שַׁבַּת, לִכְךָ הַכַּל פּוֹרְשִׁין אֶז מִמְּלָאכָה, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רַסג סִיפִי י. דֶּהָא כְּמִי שֶׁקִּבְּלָה עָלָיו קִדְשַׁת שַׁבַּת בְּפִירוּשׁ, וְאִסוּר אֶז בְּכָל הַסִּיגִים וְהַגְּדִירִים שֶׁגְּדִירוּ חֲזו"ל לְשַׁבַּת, ^כ כְּגוֹן לִקְנֹס לְמִרְחֵץ לְהוֹצִיעַ בְּעִלְמָא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּרַחֲצִיעַ בַּחֲמִין, ^כ וְכֵהָא יִגְוָא בְּכָל הַשְּׁבִיתוֹת. וְכֵהָא מִחֲבֵר לְהַשְׁמִיעֵנוּ, דְּאֶפְלו אוֹתָן דְּרָרִים שֶׁהִתִּירוּ בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת, כְּגוֹן עֲרוּבֵי חֲצוֹת וְהַטְּמָנָה, ^כ דֶּהָא בְּיָדֵינוּ לְעֶרֶךְ שַׁבַּת, וְהוּא הָיָה כָּל שְׁבוֹת שֶׁהוּא לְעֶרֶךְ מַצָּה, אֶפְלו הָכִי אִסוּר כָּאֵן, וְהַשְׁעָם, ^כ דְּכִין דְּקִבְּלָה עָלָיו שַׁבַּת בְּפִירוּשׁ, אָף שֶׁהוּא זְמַן הַרְבֵּה קִדְּם בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת, חֲמור מִבֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת בְּלִי קִבְּלָה וְלִפִּי זֶה לֹא יִצִּיר הַתִּמְרָא דְּבֵין הַשְּׁמִשׁוֹת הַזֵּה לְעִנְיָן עֲרוּבֵי חֲצוֹת וְהַטְּמָנָה וְכֵהָא יִגְוָא, רַק אִם הוּא בְּמִקְוִים שֶׁאֵין שָׁם צָבוֹר, דָּאִי לֹא הָכִי בְּיָדֵינוּ רַב הַצָּבוֹר קִבְּלוּ בְּכָר שַׁבַּת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת, וְהַמַּעֲוֹט נִמְשָׁכִין אַחֲרֵיהֶן בְּעַל קִרְחָן, וְכִמּוּ שַׁבַּת בְּסִימָן רַסג סִיפִי יב וִיג, עַיֵן שָׁם. וְעַיֵן בְּבִאֵר הַלְכָה (אוֹת יח) בִּשְׁם הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים שֶׁכְּתוּבוֹ, דְּדוֹקָא עַל יְדֵי בְּרַכּוֹ שֶׁהוּא קִבְּלַת שַׁבַּת שֶׁל צָבוֹר, אֲבָל אִם יָחִיד קִבְּלָה עָלָיו שַׁבַּת מִבְּעוֹד יוֹם לֹא חֲמִיר מִבֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת,

וְכִן מִשְׁמַע מִמֶּגֶן אֲבָרָה סִיפִי קִטָּן ז: (כֹּו) שֶׁעֲדִין יוֹם הוּא. רוֹצֶה לומר, אֶפְלו הוּא ^כ זְמַן הַרְבֵּה קִדְּם בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת ^כ כִּל שֶׁהוּא אַחֵר פִּלַּג הַמִּנְחָה: (י) אֵין מַעֲרִכִין. אֶפְלו לְדַבֵּר מַצָּה: (יֵא) כַּעֲנִית בְּרַכּוֹ. דְּמִסְתַּמָּא בֵּין שְׁמוֹנִי שַׁבַּת הָיוּ קִבְּלָה. וְכֵתֵב מִגֵּן אֲבָרָה, וְעַתָּה נוֹהֲגִין לומר מִזְמוֹר שִׁיר וְגו', וְאֶפְלו הָכִי עוֹשִׂין קַל מְלָאכָה עַד בְּרַכּוֹ וְהִנֵּה, כִּשְׁהִיָּה הוּא קִדְּם בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת, וְהַשְׁעָם, מִשּׁוֹם דְּמַעֲקָרָא הָכִי קִבְּלוּ עָלֶיהָ וְאֵין מִתְּפַנִּיִּים בָּזָה לְקִבְּלָה. וְכֵן זֶה בְּזִמָּן מִגֵּן אֲבָרָה, אֲבָל בְּמִקְוִמוֹתֵינוּ הַמִּנְחָה כֵּהִיּוֹם, מִיָּד שְׁאוּמְרִים מִזְמוֹר שִׁיר מְקַבְּלִין הַצָּבוֹר שַׁבַּת עָלֶיהָ, וְאִסוּר בְּכָל הַמְּלָאכָה אֶפְלו עֲדִין הַיּוֹם גְּדוֹל [פֶּרִי מִגִּידִים וְדִרְךְ הַחַיִּים]. וְכֵתֵב בְּסִפֵּר דֶּרֶךְ חֲכָמָה, דֶּהָא הָיָה בְּמִקְוִמוֹת שְׁנוֹהֲגִין לומר לִכָּה דוֹדֵי וּמִסִּימָן בּוֹאִי כְּלָה, הָיוּ קִבְּלַת שַׁבַּת מִקָּשׁ. וְעַיֵן בְּתוֹסֶפֶת שַׁבַּת:

שְׁעַר הַחַיּוֹן

ד. כֹּו. בְּרֻכּוֹת כ"ז: כג. מִגֵּן אֲבָרָה וְשֶׁאֵין אַחֲרוֹנִים: כד. מִגֵּן אֲבָרָה: כה. בְּאֵר הַתְּנָ"ךְ בְּסִימָן שֶׁשָּׁךְ וְשֶׁאֵין פּוֹסְקִים: כו. מִגֵּן אֲבָרָה בְּסִיפִי קִטָּן ז: כז. דֶּרֶךְ הַחַיִּים:

Making Early Shabbos

ל. באר הגולה

הלכות שבת סימן רסג

ז. שם. ח. תוספות והרא"ש והמחבר שבת דרכי ע"י של שבת בערב שבת ברכות כו. (והיה בשעות זמניות שמים עשירה שעות אפילו ביום ארוך וכלעיל בסימן רלג בה"ה).

ולקדוש היום, (יג) גר שבת קודם. וכן אם אין ידו משגת לקנות גר לשבת וגר לחנכה, גר שבת קודם (יד) משום שלום הבית, דאין שלום בבית בלא גר (ואם אין ידו משגת לקנות יין לקדוש ולקנות גר חנכה, עין לקמן סימן תרעח): ד. [ח"א] לא יקדים * למחר להדליק * (טו) בעוד היום גדול, שאז אינו נכר שמדליקו לכבוד שבת. [ח"א] וגם (טז) לא יאחר. * ואם רוצה להדליק גר בעוד היום גדול (יז) ולקבל עליו שבת מיד, רשאי, כי כיון שמקבל עליו שבת מיד אין זו הקדמה, ובלבד שיהא מפלג המנחה (יח) ולמעלה, שהוא * שעה ורביע * (ח"א) קדם (יט) הלילה. הגה ועין לקמן סימן רסז. ואם היה הגר דלוק * (ט) (כ) מבעוד

באר היטב

ז. קודם. וגר אחד סגי. וכן בחנכה, מגן אברהם: ח. למחר. ומקאן סמכו הקדמונים שמשגרי תינוקות לבתיהם קדם ברכו כדי שידליקו, ולא ידליקו קדם, שלטי גבורים:

באר היטב

ד. [ח"א] לא יקדים. לפי מה דמבאר לקמן בסעיף * בהג"ה דהמנהג דאשה כשמדלקת מסתמא מקבלת שבת בזה, אם כן תוכל שפיר להקדים עד זמן פלג המנחה אם לא כשמתניתא שאינה מקבלת שבת בזה:

[ח"א] בעוד היום גדול. הוא ברייתא שבת כג עמוד ב דתניא שם, ובלבד שלא יקדים ושלל יאחר, והקדמה נקרא היכא שמקדים הרבה קדם זמן התוספת, ואחר נקרא היכא שמדליק בצמצום עם זמן התוספת, משום דשקלא בין כך ובין כך יאחר הזמן. וזמן התוספת הוא תלי באשלא רבבא, לדעת השלחן ערוך לעיל בסימן רסא הוא מעט קדם סוף השקיעה, וכשמדליק זמן הרבה קדם לזה הוא בכלל לא יקדים ונאסרו א"ה הוא כחוד שער ארבעה מילין המבארין לעיל, ואף דמבאר לעיל בהמחבר דיכול להוסיף עד התחלת ארבעה מילין, הינו בקבל עליו שבת מאותו הזמן ועשה אותו לתוספת, וזהו מה שכתב המחבר שם, רצה לעשותו כולו תוספת עושה, הינו, לכל עניני שבת ולא לענין הדלקה בלבד, וכאן תלא אינר בלי קבלה, ולדעת הגאונים המתחלת השקיעה הוא זמן בין השמשות, אם כן זמן התוספת הוא זמן מועט קדם לזה, וכונת הברייתא דלא יקדים הוא זמן הרבה קדם לזמן הזה. וכל זה בשלא קבל עליו שבת בהדלקה, דהינו שלא בדרל אצט עצמו ממלאכה אחר הדלקה, אבל אם קבל עליו שבת יוכל להקדים עד פלג המנחה:

[ח"א] וגם לא יאחר. עין במגן אברהם סעיף קטן * כמה שכתב משם מנהג הקדמונים, ולא העתקתי, משום דכהיום אין שדך זה, דהם היו זיהרים לומר ברכו הרבה קדם בין השמשות, שבזה הוא קבלת שבת, כמו שבזמננו נוהגין לומר לכו נרננה ולכה דודי, כי אפילו בחל היה מנהגם להתפלל מבעוד יום, וכנ"ל בסימן רלג, והעם היו זיהרים להדליק קדם לזה, ומנהגה היו מקדימים קדם לזמן הדלקה, מה שאין כן כהיום דדרך האנשים להתפלל מנחה בבית המדרש עם דמדימי חמה ועין ברכות כט עמוד ב, ולעיל בסימן רלג בבאר היטב, בודאי צריכה האשה להדליק מקדם ולא תמתין עד שיתפללו העם מנחה. ולפלא על הבאר היטב שהעתיק דבר זה, אם לא שנאמר דגם בזמננו היו נוהגין להתפלל ברכו מבעוד יום גדול, ולפי מה שכתב לעיל בסימן רסא סעיף קטן ו, גם באופן זה לא יצירו דבריו:

[ח"א] קדם הלילה. עין במשנה ברוך. ועין בסימן רסא במגן אברהם שהביא בשם הב"ח דיש לחוש לדעת הרבנו אליעזר ממין ולפרש עצמו ממלאכה שמי שעות קדם הלילה, ומשמע מנה דלא חוש לדעת השלחן ערוך שפסק דלא יקדים יותר משעה ורביע. ולמעשה בודאי יש לסמוך על הב"ח והמגן אברהם דיוכל לקבל עליו שבת שמי שעות קדם הלילה, דאף דבסימן זה סתם הרמ"א ולא חלק על המחבר, בסימן רסא סעיף א בהג"ה העתיק שם בשם מהר"י, עין שם, משמע דסבירא לה דעל שמי שעות קדם הלילה חלה הקבלה, ובפרט דעת הלבוש והג"א הנ"ל ונעוד פוסקים שקימו בשיטתו, וכמו שכתבנו לעיל בסימן רלג בבאר היטב דפלג המנחה הוא שעה ורביע קדם השקיעה. אחר כך מצאתי בפר מגדים בעניניו שהעתיק גם כן את דברי המגן אברהם הנ"ל לדינא:

[ח"א] מבעוד יום. עין במשנה ברוך, והוא מחודשי רבי עקיבא איגר. ואף שבעל דרך החיים לא כתב כן, מכל מקום מסתבר טעמא כהגאון רבי עקיבא איגר דלא יקדים יותר מן שעה ורביע קדם להלילה, דמ"א דלא יאחר דהיו רק לכתחלה, ואם נרצה להחמיר לכבות ולחור להדליק כדי שתהיה ההדלקה בזמנה ולא יעבר על לא יקדים, יצא שכוונו בהפסדו, דתהיה ברכות הראשונה לבשלה. וכל זה כשהיה ההדלקה אחר פלג המנחה, אבל אם הדליק קדם פלג המנחה לצורך שבת, אפילו אם קבל עליו שבת מאותו הזמן, אין הדלקתו מועילה כלום אף דיעבד, וצריך לכבות ולחור ולהדליק ולכבד, כן כתב בספר עלת שבת. ועין כמה שכתבנו מקדם ארמתי הוא זמן פלג המנחה:

שער הציון

כב. מגן אברהם: ד. כג. מוכח מברכות כו ע"ב עין שם: כד. מגן אברהם בסימן רסא בשם רבנו ירחם: כה. בסימן רלג סעיף א בהג"ה:

Making Early Shabbos

הַלְבוּת שַׁבַּת סִימָן רַסג

לח. בְּאֵר הַגּוֹלָה

ז שְׁלֵי הַלֵּקט בִּשְׁס
הַגְּאוּנִים. ח תְּרוּמַת
הַדִּשָּׁן סִימָן ד' וּבִכְתָּבִי
סִימָן קֶגֶז שְׁמֵא
בְּחִשְׁבָּה וְכֵן הוֹדוּ בְּמַה
גְּדוּלִים. ט מְרֻכֵּי סוּף
פָּרוּק ב' דְּשַׁבַּת וְהַנְהוּת
מִמּוֹנֵי פָּרוּק ה' וְשֵׁם
בְּתוֹרַמַת הַדִּשָּׁן. י שֵׁם
בְּתוֹרַמַת הַדִּשָּׁן וּבִכְתָּבִי
סִימָן קֶגֶז. כ רִשְׁפִּיא
בִּשְׁס הַתְּסוּפֹת.

וְיֵשׁ אֲמָרִים, שְׁאוֹתוֹ נִרְשָׁה לְשֵׁם שַׁבַּת אֲסוּר (נו) לִגְעַב בּוֹ וְלַהּוֹסִיף בּוֹ שְׁמֶן, וְאֶפְלוּ אִם כִּבְּה
אֲסוּר לְטַלְטֵלוֹ: **זו.** "מִי שֶׁשָּׁהָה לְהַתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעָרֵב שַׁבַּת עַד (נח) שֶׁקָּבְלוּ הַקָּהָל שַׁבַּת, (נט) לֹא
יִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּאוֹתוֹ בֵּית הַכֶּנֶסֶת, אֲלָא יִלָּךְ חוּץ לְאוֹתוֹ בֵּית הַכֶּנֶסֶת וְיִתְפַּלֵּל תַּפְלָה (יח) שֶׁל חָל. וְהוּא
שֶׁלֹא קָבַל שַׁבַּת עִמָּהֶם, (ס) אֲכָל אִם עָנָה וְקָבַל שַׁבַּת עִמָּהֶם אֵינוֹ יָכֹל לְהַתְפַּלֵּל תַּפְלַת חָל, אֲלָא יִתְפַּלֵּל
עַרְבִית (סא) שְׁתִּים: **זו.** "אִם בָּא לְבֵית הַכֶּנֶסֶת סָמוּךְ לְקַבֵּל הַצְּבֹר שַׁבַּת, (סב) מִתְחִיל לְהַתְפַּלֵּל מִנְחָה,
וְאֵף עַל פִּי שֶׁבְּעוֹדוֹ מִתְפַּלֵּל וְקָבְלוּ הַצְּבֹר שַׁבַּת אֵין בְּכָךְ כְּלוֹם, (סג) הוּא אֵיל וְהַתְחִיל בְּהֵתֶר: **יז.** "יֵשׁ
אֲמָרִים, שְׁמִי שֶׁקָּבַל עָלָיו שַׁבַּת קֹדֶם שֶׁחֲשָׁבָה (סד) מִתֵּר לֹאמֵר לְיִשְׂרָאֵל חֲבֹרוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ (סו) מְלָאכָה.
הֵגָה וּמִתֵּר לְהַנּוּת מֵאוֹתָהּ הַמְּלָאכָה בְּשַׁבַּת, (סה) וְכֵן שָׁכַן בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת. מִי שֶׁמֵּאֲחֵר לְהַתְפַּלֵּל בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת, אוֹ שֶׁמֵּאֲחֵר
סְעוּדָתוֹ בְּלִילָה, מִתֵּר לֹאמֵר לְחִבְרוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁבְכֵר (סו) הַתְפַּלֵּל וְהַכְדִּיל לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָתוֹ לְהַדְלִיק לוֹ נֵרוֹת וּלְכַשֵּׁל לוֹ, (סז) וּמִתֵּר
לְהַנּוּת וְלֶאֱכֹל (סז) מִמְּלָאכָתוֹ, כֵּן נִרְאֶה לִי:

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

בְּמִתְחִיל בְּרַחֲמֵי הַסִּימָן לֹחַ מִשְׁעֵם דְּכָמָה פּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים סוֹכְרִים גַּם בְּטִבְלוֹת לְכָרֶךְ קֹדֶם,
וְאֵף שְׁנֵי הַגִּיּוֹס עַל פִּי כְּהִ"ג לְכָרֶךְ אַחֵר כֶּךְ, יֵשׁ לֹאמֵר דְּהִי דָּאָף דְּבִשְׁלוֹת לְטִבְלוֹת
טוֹב לְכָרֶךְ בְּחִיּוּתוֹ שְׁחֹר, אֲכָל כִּי טִי עֲדִיף לְכָרֶךְ כִּיּוֹם טוֹב קֹדֶם הַתְּלָקָה, עֵין שֵׁם. וְעֵין
בְּשִׁאֲלֵת יַעֲבִי"ן סִימָן קוֹ דְּמָה שְׁנֵי הַגִּיּוֹס לְכָרֶךְ וְכֵן בְּשַׁבַּת הַתְּלָקָה נִרְאֶה טוֹב אֵין לֹחַ יִסְרוּ,
מִיּוֹ אֵין לְמַחֲוֹת בְּנֶגֶם בְּחֻקֵּת הַיָּד, עֵין שֵׁם: (ח) מְלָאכָה. עֵין בְּאֵר הַיִּטֵּב. וְעֵין בְּבֵית יוֹסֵף
זֶה מִחֻלָּקַת הַרְשָׁק"א בְּשֵׁם הַתְּסוּפֹת וְהַרְ"ן. וְכִשְׁ"ח פִּנִי יְהוֹשֻׁעַ הַנֶּרְפֶּס חָלַק יוֹרֵה דָּעָה
סִימָן ג' כְּסוּפֹת קָמַת שׁוֹה תְּלוֹי בְּמִחֻלָּקַת הַפּוֹסְקִים לַעֲנוֹן שְׁלִיחַ לְכָרֶךְ אֲכָל אִם כְּעֵינִן שְׁלִיחַ בִּר
חִיּוּקָא, עֵין שֵׁם, וְמָה שֶׁקָּמַת עַל זֶה כְּסוּפֹת בֵּית מֵאִיר בְּאֵין הַעֲזֹר סִימָן ה': (ו) מְלָאכָתוֹ. עֵין
בְּאֵר הַיִּטֵּב. וְעֵין בְּחֻשׁוֹת כִּי"ח סִימָן קי שַׁבַּת, הַמְּקַל כְּכִי"א שְׁחֹרָה בְּחֻשׁוֹת"א לֹא הַפְּסִיר,
וְהַמְּחַמֵּר כְּכִי"ח קֹדֶם יֵאמֵר לוֹ וְקָמַת עָלָיו בְּרַחֲמֵי, גַּם הַרְ"ן לֹא נִחְלַק אֲלָא בְּאֵמִירָה, אֲכָל
אִם חֲבֹרוּ עֲשֵׂה מַעֲצָמוֹ מִתֵּר לְאוֹתוֹ שֶׁחֲשָׁבָה סְעוּדָתוֹ לְהַנּוּת מִמֶּנּוּ אֵילֵךְ דְּכָלִי עֲלָמָא, עֵין
שֵׁם. וְעֵין בְּשׁוּ"ת מִים רַבִּים סִימָן לב בְּשֵׁם הַרֵב מְהִרָּי אֲשֶׁכְּנִי שֶׁהַסִּימָן כְּלוּשׁ מִחֻמַּת הַרְשָׁקִי הַרְשָׁקִי סִימָן תְּשַׁלְט, עֵין שֵׁם, וּבְכָרֶכִי יוֹסֵף קָמַת שְׁאֵין הַכְּרֵס וְהַעֲזֹר דְּכָרֶכִי
מִדְּרוֹ רַבְּנוּ מִשֵּׁה, עֵין שֵׁם:

בְּאֵר הַיִּטֵּב

סא. שַׁבַּת. דְּהִינּוּ אֲמִירַת בְּרַחֲמֵי לִירֵד כְּמוֹ שֶׁחֲבֹב סוּף סִימָן רסא: **סב.** מְלָאכָה.
דְּהָא אִי כְּעִי לֹא הָיָה מְקַבֵּל שַׁבַּת עָלָיו, וְכֵן שֵׁשׁ לוֹ הִתֵּר מִתֵּר אֲמִירָה כְּמוֹ שֶׁחֲבֹב
סִימָן שו סְעִיף ח: **סג.** מְלָאכָתוֹ. וְכֵן כְּתִבַּת בְּחֻשׁוֹתוֹ וְכֵן פֶּסֶק הַכִּי"ח, דְּלֹא כְּלוּשׁ
דְּאוֹסֵר אֲלָא אִם כֵּן בְּרַךְ וְהִסִּיחַ דְּעָתוֹ מִהַשְׁכָּת. וְלֹא יִדְעִי מָה מוֹעִיל בְּרַחֲמֵי מִזְמוֹן
לְמִלָּאכָה, מִגֵּן אֲבָרְהָם. וְכֵן פֶּסֶק הַיָּד בְּחֻשׁוֹתוֹ בְּאֵרֶךְ, עֵין שֵׁם. וְעֵין יד אֲחֵרִין מָה
שֶׁקָּמַת עַל הַיָּד, וּבְחֻשׁוֹת נִרְעָ אֲבָרְהָם חָלַק אוֹרֵחַ חִיִּים סִימָן יט. וְנָה פֶּשׁוּט דָּאָם
אֲמֵר הַמְּכַדִּיל וְכֵן הַכֵּל שָׁרִי כְּמוֹ שֶׁחֲבֹב סִימָן רצט סְעִיף י', אֵף צִרִיף עֵינִן אִם יוֹכֵל
אַחֵר כֶּךְ לֹאמֵר רַצָּה בְּכֻרֵת הַמְּזוּן, דִּישׁ לֹאמֵר דְּרָקָא כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל תַּפְלַת חָל לֹא יֵאמֵר
רַצָּה אֲכָל כְּשִׁאוּמֵר הַמְּכַדִּיל לְחֹדֶר רִשְׁאִי לֹאמֵר רַצָּה, עֵין מָה שֶׁכְּתִבְתִּי סוּף סִימָן קפח:

בְּאֵר הַלֵּבָה

נִרְאֶה בְּטַעֲמוֹת לֹא חֲשִׁיב קְבֵלָה כָּלֵל, וְהַפְּרִי מְגִדִּים וְהַדְּרָךְ חֲחִיִּים מִחֻמִּירֵי הַבְּדִלָּה
אֵף בִּיחִיד, וְכֵן זֶה דְּרָקָא לְאַחֵר פֶּלֶג הַמִּנְחָה:
יח. לִגְעַב **בו.** עֵין בְּשִׁנְיָה בְּרוּרָה בְּשֵׁם הַמִּגֵּן אֲבָרְהָם. וְעֵין בְּשִׁלְחוֹן עֲרוֹךְ הַגְּר"ז
שְׁמִתְמִיָּה מֵאֵד עַל אֲסוּר הַנִּגְזֵיָה:
טו. שֶׁל חָל. וְלֹא קָשָׁה מִסְּעִיף יב, יַחֲדִיד נִגְרָר אַחֵר הַרֵב רַק לַעֲנוֹן מְלָאכָה,
אֲכָל לַעֲנוֹן תַּפְלָה, כֵּל שֶׁלֹא עָנָה עִמָּהֶם כְּרַחֲמֵי תַּפְלָה שֶׁל חָל
חוּץ לְבֵית הַכֶּנֶסֶת וּפְרִי מְגִדִּים:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

שְׁהִיא עַל יְדֵי הַתְּלָקָה עֲדִיפָא, דְּאִית בָּהּ מַעֲשֵׂה. וְעֵין בְּאַחֲרוֹנִים
שֶׁחֲבִיאוּ בְּשֵׁם כְּמָה מְגִדִּילֵי הַפּוֹסְקִים דְּסִבִּירָא לְהוֹ, דְּקַבֵּל צְבֹר בְּטַעֲמוֹת
אֶפְלוּ רַק עַל יְדֵי תַּפְלָה שְׁמָה קְבֵלָה, רַק שֶׁנָּה אֵין הַמַּעֲשֵׂה נִמְשָׁכִין אַחֵר
הַרֵב כִּיּוֹן שֶׁבְּטַעֲמוֹת הִיחָה הַקְּבֵלָה, וְאֵין לְהַקֵּל נִגְדֵי אֵלוֹ הַפּוֹסְקִים.
וּבְמִקּוֹם הַדְּחָק יֵשׁ לְסַמֵּךְ עַל דָּעָה קְמִיטָא שֶׁבְּשִׁלְחוֹן עֲרוֹךְ: **(נו)** לִגְעַב
בו וכו'. הֵינּוּ, אֶפְלוּ אַחֵר שֶׁלֹא הַדְּלִיק עֲדִין וְלֹא קָבַל שַׁבַּת, כֵּן כְּתִבַּת
הָאוֹר וְרַע, וְכְתִבַּת הַמִּגֵּן אֲבָרְהָם הַשְּׁעֵם, דְּאֵזִיל לְשִׁיטָתָה דְּקַבֵּל צְבֹר
בְּטַעֲמוֹת, שְׁמָה קְבֵלָה, וְאִם כֵּן הַקְּצָה הִנֵּה לְמַעֲוָתוֹ, וְכִיּוֹן שֶׁהַקְּצָה לְכַעֲלִים
יֵשׁ לְהַקֵּל וְלִרְעָה חֲחִיִּים. כְּתִבַּת הַפְּרִי מְגִדִּים, מִי שֶׁהַדְּלִיק נִרְשָׁה שֶׁבֶט עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל וְהַתְּנָה שֶׁלֹא לְקַבֵּל שַׁבַּת, אֶפְלוּ הִכִּי הַקְּצָה הִנֵּה לְמַעֲוָתָהּ וְאֲסוּר
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ תַּשְׁמִישׁ חָל, וְאֶפְלוּ אַחֲרִים אֲסוּרִים, דְּמַקְצָה לְכַעֲלִים אֲסוּר לְכָל: **זו (נח) שֶׁקָּבְלוּ וכו'.** הֵינּוּ, בְּאֵמִירַת כְּרַחֲמֵי **סו** אוֹ בְּמִזְמוֹר שִׁיר
לְיוֹם הַשַּׁבַּת, כֵּל מְקוֹם לְפִי מִנְחָה, וְכַדְלָעִיל בְּסִימָן רסא סְעִיף ד, עֵין שֵׁם: **(נט) לֹא יִתְפַּלֵּל וכו'.** הֵינּוּ, אֶפְלוּ עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל, וּמַשׁוּם **סז** שֶׁאֲחֵרֵי
שֶׁהִקָּה לְקֹדֶם הַיּוֹם, לֹא יַעֲשֶׂנוּ חָל אֲעֻלָּם: **(ס) אֲכָל אִם עָנָה.** הֵינּוּ, **סז** שֶׁעָנָה כְּרַחֲמֵי, וְעָשָׂה בְּעַצְמוֹ קֹדֶם בְּעִנְיַת כְּרַחֲמֵי, וְאֵיךְ יַעֲשֶׂה אַחֵר כֶּךְ
חָל, וּמַשׁוּם הִכִּי לִית לָהּ תַּקְנִיטָא: **(סא) שְׁתִּים.** הֵינּוּ, מִתְחִילָה לְשֵׁם שַׁבַּת וְאַחֵר כֶּךְ שְׁנִיָּה לְחֻשׁוֹת מִנְחָה. וְאִם הַפֶּךְ, אֲפִשֵׁר דִּינָא, הוּא אֵין וְעֵדִין
יּוֹם הוּא וְכֵן מִנְחָה, כֵּן כְּתִבַּת הַפְּרִי מְגִדִּים בְּסִימָן זֶה. וְעֵין לְעִיל בְּפִרִי מְגִדִּים בְּמַשְׁבָּצוֹת זֶה סִימָן קח סְעִיף קָטָן ח: **זו (סב) מִתְחִיל לְהַתְפַּלֵּל.**
מִנְחָה, וְלֹא יִמְחִין עַד שֶׁיַּעֲנֶה כְּרַחֲמֵי, דָּאָם יַעֲנֶה, שׁוּב לֹא יוֹכֵל לְהַתְפַּלֵּל אַחֵר כֶּךְ מִנְחָה: **(סג) הוּא אֵיל וְהַתְחִיל בְּהֵתֶר.** וְאֵף עַל פִּי **סז** שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ
שֶׁלֹא יוֹכֵל לְגַמֵּר אֶפְלוּ חֲצִי הַתַּפְלָה קֹדֶם כְּרַחֲמֵי, מִכָּל מְקוֹם מְקָרִי הַתְּחִיל בְּהֵתֶר, לְפִי שֶׁאֲסוּר זֶה שֶׁלֹא לְהַתְפַּלֵּל תַּפְלָה שֶׁל חָל אֲעֻל הַמִּתְפַּלְלִים שֶׁל
שַׁבַּת אֵינוֹ אֲלָא חֲמָרָה בְּעֻלָּמָא, וּמִכָּל מְקוֹם **סז** טוֹב יוֹתֵר בְּאֵפֶן זֶה שֶׁיַּצֵּא לְחוּץ בֵּית הַכֶּנֶסֶת וְיִתְפַּלֵּל שֵׁם: **יז (סד) מִתֵּר לֹאמֵר.** דְּכִיּוֹן **סז** שֶׁלְחִבְרוּ
מִתֵּר, אֵין אֲסוּר אֲמִירָה שֶׁךְ בָּזָה, וְסְעִיף זֶה אֵינִי כְּשִׁישׁ שְׁהוֹת הַרְבֵּה עַד בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת, דָּאָם הוּא סָמוּךְ לְבֵין הַשְּׁמִשׁוֹת, בְּנִדְאִי קָבְלוּ רַב אֲנָשִׁי
הַעֲזִיר שַׁבַּת, וְהַמַּעֲשֵׂה נִגְרָר אַחֲרֵיהֶן בְּעֵל כְּרַחֲמֵי, וְכַדְלָעִיל בְּסְעִיף יב, וְלֹא שִׁיף דִּין זֶה. כְּשֶׁמִּגִּיעַ סָמוּךְ לְבֵין הַשְּׁמִשׁוֹת, **סז** אֵל יִמְחִינוּ לֹאמֵר מִזְמוֹר
שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבַּת (אוֹ שֶׁאֵר מֵאֲמָרִים הַנּוֹחִיגִים לֹאמֵר בְּשִׁכִּיל קְבֵלָת שַׁבַּת) בְּשִׁכִּיל אֵיזָה אֲנָשִׁים הַעוֹסְקִים בְּבֵיתָם בְּעִנְיָנֵיהֶם וּמַשְׁהִין לְבֹא לְבֵית הַכֶּנֶסֶת:
(סה) וְכֵן שָׁכַן בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת. פְּרוּשׁ, דְּהָא בְּעָרֵב שַׁבַּת כְּכָר קָבַל שַׁבַּת וְאֵי אֲפִשֵׁר לְחֹדֶר, וְאֶפְלוּ הִכִּי שָׁרִי, וְכֵן שָׁכַן בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת, דְּכָל שֶׁעָנָה
וְשֶׁעָנָה אִם רֹצֶה מִתְפַּלֵּל וּמְכַדִּיל, מִכָּל שָׁכַן מִתֵּר לֹאמֵר: **(סו) הַתְּפַלֵּל וְהַכְדִּיל.** הֵינּוּ, **סז** שֶׁהַכְדִּיל בְּחֻשׁוֹתוֹ, דְּכִיּוֹן מִתֵּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, וְכַדְלָעִיל
בְּסִימָן רצט, אֵף שֶׁלֹא הַכְדִּיל עַל הַכּוֹס: **(סז) וּמִתֵּר לְהַנּוּת.** וְהַלְבוּשׁ אוֹסֵר, אֲלָא אִם כֵּן בְּרַךְ וְהִסִּיחַ דְּעָתוֹ מִהַשְׁכָּת, **סז** וְהַתְּחִיל הַסִּימָן עַם
הַשְּׁלָחֶן עֲרוֹךְ. וְאִם אֲמֵר הַמְּכַדִּיל בֵּין קֹדֶם לְחָל בְּאֵמִצָּה סְעוּדָתוֹ, לְכָלִי עֲלָמָא שָׁרִי, כְּמוֹ שֶׁכְּתִבַּת בְּסוּף סִימָן רצט, דְּאֶפְלוּ הוּא בְּעַצְמוֹ מִתֵּר אֵז
בְּמִלָּאכָה, אֵף צִרִיף עֵינִן אִם יוֹכֵל אַחֵר כֶּךְ **ז** לֹאמֵר רַצָּה בְּכֻרֵת הַמְּזוּן כִּיּוֹן שֶׁעָשָׂה מִתְחִילָה לְחָל. כְּתִבַּת הַפְּרִי מְגִדִּים, בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת אֵין יַחֲדִיד נִגְרָר
אַחֵר הַרֵב, אֵף עַל פִּי שֶׁכָּלֵם לֹא הַתְּפַלֵּל וְלֹא הַכְדִּיל, יָכֹל הוּא לְהַכְדִּיל וְלַעֲשׂוֹת מְלָאכָה מִשְׁנִיגֵי הַמִּגֵּן:

שְׁעָרֵי הַצִּיּוֹן

ס. מִגֵּן אֲבָרְהָם וְאֵלֶּיהָ רַבָּה וְשֶׁאֵר אֲחֵרִים: **זו סא.** דְּרַךְ חֲחִיִּים: **סב.** בֵּית יוֹסֵף: **סג.** בֵּית
יוֹסֵף: **סד.** בֵּית יוֹסֵף וּמִגֵּן אֲבָרְהָם וְשֶׁאֵר אֲחֵרִים דְּלֹא כְּשִׁי"ח: **סה.** עֵין אֵלֶּיהָ רַבָּה: